

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

64.on5haziran2020

hece taşları

aylık şiir dergisi

yayın yönetmeni

tayyib atmaca

son okuma

metin özarıslan

kapak fotoğrafı

Muhammet Doğan

muhabbet yeri

on2şubat belediyesi
sosyal yardım müdürlüğü
kahramanmaraş

0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

64 sayı 15 haziran 2020

issn 2149-4509. (e-dergi)

BU SAYIDA

- **Tayyib Atmaca / Herkes Kendi İçinde Kaçak Kazı Yapıyor**
- **Metin Önal Mengüşoğlu / Son Şahit**
- **Ertuğrul Çoban/ Kolay Deđilmiş**
- **Mehmet Durmaz/ Musibet Çağı**
- **Tacettin Şimşek / Ritim de Bir Taklittir**
- **Cahit Can / Bizdedir**
- **Mehmet Gözükara / Hüzün**
- **Süleyman Abdulla / Kirpiyimden**
- **Recep Şen / Faruk Nafiz Çamlıbel'in Şiirlerinde Memleket Kokusu**
- **Erhan Çamurcu / Münacaat**
- **Hüseyin K. Ece / Bir Kapı Önünde**
- **Mevlüt Yavuz/ Liza**
- **Bircan Kayacan/ Şuurun Demi Şiir ve Aczin Sultanı Şair**
- **Arif Bilgin/ Aşk Kokusu**
- **Ali Daşgın / Bana Giden Gölge**
- **Hüseyin Kaya / Kıyısız Bir Denizin Küçük Masalı**

● Tayyib Atmaca

Herkes Kendi İçinde Kaçak Kazı Yapıyor

Geçtik yalan dünyadan girdik sanal dünyaya, hatır gönül işine dönüp bakan kalmadı, karnından konuşanlar birbiriyle anlaşır, hal diliyle konuşan bedeviden sayılır, yazanlar ne yazıyor okuyan ne anlıyor, çatırtıya sıkınlılar vurduğunu sanıyor, herkes nefesine köle kendi kentinde kral, her gün yeni bir bela kapımıza dayanır, ne yapalım erenler akli başa derenler, bunca insan içinde gönlümüze dokunan, arı duru türkçeyle dilinde söz pişiren, gönül eri nerdeyse orayı yurt yapalım.

Daralınca kalbimiz kalkar dostu giderdik, sarılınca rahatlar kendimize geldik, nerde o eski dostlar eskimeyen dostluklar, herkes bir yere gitti adresini terk etti, yitiğini ararken gittiği yerde yitti, herkes kendi içinde kaçak kazı yapıyor, kimi kendinden sapıp aklını put yapıyor, kimisi de kendini şeyhülislam atıyor, sosyal medyada ahkam kese kese batıyor, ar nerede başlıyor namus nerde bitiyor, herkes herkesten memnun din kültürel bir değer, helal haram sembolik kutsalımız kalmadı.

Biz mi devirden düştük devirler mi değişti, törpülenip duruyor her gün duygularımız, demek insan ikinci kırkını çıkarınca, akli ile kalbini bir terazi bellermiş, önce darayı alıp sonra safiyi koyup, sonra da terazinin ibiğini tutarmış, kendisinden geçen hak hiç çıkmazmış aklından, kendisinden geçene helal hoş olsun dermiş, bir gün olsun darlığın saklanmazmış ardına, hem gözüyle gönlüyle paylaşmış durmadan, şükür anahtarıyla açar kapar günleri, her gün bin bereketle kapatmış dükkânı.

Bu korona günleri gelir geçer yakında, insanoğlu bu sefer belki tulpara biner, göğün üstünde gezip yeryüzüne hükmeder, başkasının canını cehenneme postalar, yeni köleler doğar yeni karunlar türer, ay'ı parselleyenler imara da açarlar, herkese bir çip takıp akli tutsak ederler, konuşurum kendimle siz kusura kalmayın, bu karamsar tabloyu alın asın kenara, belki günün birinde bakarsınız gülererek, bu *atmaca* ne manyak avcı imiş dersiniz, gelince sizin devrin belki ahir zamanı.

● Metin Önal Mengüşođlu

Son Şahit

“Ve senin Rabbin ne zaman Âdemoğulları'nın sulblerinden onların soylarını çıkaracak olsa, onları kendileri hakkında şahitlik etmeye çağırır: ‘Ben sizin Rabbiniz değil miyim?’ Onlar cevaben: ‘Elbette’ derler, ‘Buna şahitlik ederiz!’ (Bunu böylece hatırlatıyoruz ki) Kıyamet Günü’nde ‘Doğrusu bizim bundan haberimiz yoktu’ demeyesiniz.” (Araf Suresi: 172)

Eđilip de kulak verdiđin zaman
Yazarlar ismini tutanaklara.
Uykuda kâfidir sesini duyman
Gömülen ölünün dünkü mezara

Ölü öksürür mü; sen düşüne dur
Okyanus çağlasın kulaklarında.
Ötelerden kalbe ayan olmuştur
Çok mucize yatar yerin altında.

Şu fani dünyaya bir daha gelsem
Uçurtmasız koymam, hiçbir çocuđu
Hiçbir aydınlığı kesmesin gölgem
İkinci hayatta alsam soluđu

Kaf dağından geldim; esvabım tozlu
Çehremde toprağın derin izleri,
Su içtim çeşmeden hem iki gözlü
Gönlüm bu sofraya bekler sizleri.

Nasipsiz tüccarı bu kervanların
Gözlerinde uyku açlığı vardı;
Heybesinde zaman, bugün ve yarın
Kalbini unutuş kaygısı sardı.

Bir yetime selam da mı vermedin?
Evde iki canlı kadının yok mu?
Yok mu okşamayı bekler bir kedin?
Bir tebessüm göster ölmezsin; çok mu?

Tarlandaki kuşu kovaladın mı?
Bir kurbağa taşladın mı göllerde?
Denize girerken hiç susadın mı?
Dostun şerbetine su katan nerde?

Baharda canlanan tomurcuklarla
Beraber canlanır sanma ruhunu;
O gümüş çiçekler bezense karla
Ebedi ölüme benzetme bunu.

Okun on ikiye saplandı ama
Kalbine felaket maraz bulaşmış;
Saçını başını boş yere yolma
Saat beklediğin zamanı aşmış.

Konduğun istasyon ıssız, kimsesiz
Şehir surlarının çok uzağında;
Kovulmuş güvercin kadar mı aciz,
Bir korku oturmuş üst dudağında.

Kampanalar çaldı, tren kalkacak
Kanatsız uçmayı ezberlediysen,
Düşünürsen kurtulursun sen ancak,
Boğulmazsın; eğer yüzmeyi bilsen

Açlığına fiske at; gitsin gemi
İftar saatidir büyük tatminin,
Teçhizat zayıftı, kaptan acemi
Meleklerle ihtiyacın var senin.

Haritanı düzgün katla, doğru bak
Dursun kulağında kurşun kalemin;
Öteler elbette beriden uzak
Bütün derdi budur cümle âlemin.

En doğru pusula kalbin, unutma!
Kılavuz da odur, rehber de odur.
Başka yol gösteren kimseyi tutma
Son şahit! Kendini şimdi yola vur.

Hazineler biter, herkes çekilir
Muhkem kasalarda fare deliği,
Devlet mührü kor ateşte zor erir,
Suya versen sağaltırsın çeliği.

Ekmek kıymetini yitirdi belki
Orman uğultusu işitilmiyor;
Ulu rüzgârların susması ne ki,
Deniz çağıltısı bile gelmiyor.

Gece yok, gündüz yok ve zaman durmuş
Akıllı evlerin kapısı açık;
Kapının ağzında ölümcül bir kuş,
Tüyleri turuncu, ağzı ufacık

Gömdüğü cevizi orda unutan
Hırsız kargaları unuttur muyum?
Zamanı şaşırıp gündüzün yatan
Köpeğe bağırmaq benim de huyum.

Arza son fidanı diken sen ol ki,
Son şahit yazılsın ismin deftere.
Arzda son cefayı çeken sen ol ki,
Mahkemede ceza alma yok yere.

● Ertuğrul Çoban

Kolay Değilmiř

Her gece yolun düşer bir hüznün mahfiline
Duyarsın şarkıların dinmeyen sancısını
Yuvalanırken hüzzam sazendenin teline
Damıtır kirpiklerin günlerin acısını...
Ve hicran ateşinde demlenirken ufuklar
Anlarsın, yanıp yanıp soğmak kolay değilmiş.

Her gece bir gülendam dolaşır düşlerinde
Ruhunu sızım sızım ayırır bedeninden
Bir gül ki katmer katmer solar gülüşlerinde
Bir gül ki benliğini sıyrır bedeninden...
Ve çökerken sam yeli rayihalar üstüne
Anlarsın, bulut bulut yağmak kolay değilmiş.

Her gece aralarsın zamanın perdesini
Sararmış hatıralar bir takvim yaprağında
Mâzi içine ağlar, âti kısar sesini
Kalem yeşermez olur kâğdın toprağında...
Ve takılır sözcükler turna kanatlarına
Anlarsın, hece hece yığmak kolay değilmiş.

Her gece hükmü başlar kasvetli karanlığın
Taşar hafakanların, sonra yıkılır bendi
Çözülür kâbus kâbus uykularla can bağın
Okşar korkularını bir heyûlâ kemendi...
Ve vakarlı bir sabrın yaşlı avuçlarına
Anlarsın, tespih tespih sığmak kolay değilmiş.

Her gece zincirlenir bir mazgala havsalan
Soğuk rüzgârlar alır dimağının terini
Kulağında çınlarken yangından geri kalan
Gözlerindeki sızı emzirir yüreğini...
Ve çekip sinesinden merhametin sütünü
Anlarsın, ığıl ığıl sağmak kolay değilmiş.

Her gece bir hummanın döşegindeyken tenin
Bıçak sırtı acılar çöreklenir yanına
Süzüp şafağa kadar ağusunu akrebin
Yelkovan her saniye zerk ederken kanına...
Ve sen her gece tutup bir ölümün elinden
Anlarsın, mahşer mahşer doğmak kolay değilmiş.

● Mehmet Durmaz

Musibet Çağı

Cehaletin otu sardı tarlayı
N'oluyoruz diye soran var mıdır?
Musibet ağacı meyveye durdu
Nasihat çiçeği deren var mıdır?

Dil ucu dostluklar, -mış gibi hâller
Sahtekâr yolcular, hilebaz yollar...
Dikenler yaralar, suçlanır güller
Adalet kayboldu, gören var mıdır?

Töre, kanun, tüzük bekle ha bekle!
Ömür maçı bitti, sen süre ekle
Hakem şike yapar, yan hakem kukla
İşinin hakkını veren var mıdır?

Haram, helal demez fütûrsuz yutar
Sular bulandıkça o, balık tutar
“İkra”dan nasipsiz slogan atar
Akledip beynini yoran var mıdır?

Spor niyetine namazı kılan
Cami kapısında dünyaya dalan
İhale kotarıp beytülmal çalan
İmamın kalbinde Kuran var mıdır?

Oruç oruç değil perhiz ve diyet
Erdem öldü firar etti hamiyet
Kurban, et bayramı nerde kurbiyet
Nedendir bir hükme varan var mıdır?

Gerçek mümin var ya başımın tacı
Amma münafiğin yoktur ilacı
Kul hakkını bilmez turistik hacı
İçinde bir yara saran var mıdır?

Ritim de Bir Taklittir

● Tacettin Şimşek

Ritim, müziğe ait bir terim olduğu hâlde, güzel sanatların bütün dallarında kullanılır. Ses, hece, biçim, görüntü, renk gibi öğelerin art arda düzenli olarak dizilişi ritmi oluşturur.

Şiirde ritimden söz edilirken, hecelerın belli bir düzen içinde vurgulu vurgusuz, uzun kısa olarak dizilişi kastedilir. T. S. Eliot, şiirin önce ritmik bir yapı olarak gerçekleştiğini, sonra da bu ritmik yapının kelimelerde ifadesini bularak fikir ve imajları doğurduğunu söyler (1983, s. 47).

Şiirde ritmi inceleyen ve metrik adı verilen alan, dizeleri oluşturan sözcükleri hece sayıları, süreleri ve vurguları bakımından inceler ve dizeye hâkim olan ses yapısını aydınlatmaya çalışır (Aksan, 1995, s. 233).

Yahya Kemal'in "Şiir muhakkak vezin ve kafiyeyle vücuda gelir. Şiir mûsikînin hemşiresidir, âletsiz teğanni edilemez." (Beyatlı, 1990, s. 135) cümlelerinde sözü edilen "âlet", ritimden başka bir şey değildir.

Sırası gelmişken eskilerin "taklidi âhenk" dedikleri ses olayından da söz etmek gerekir. "Taklidi âhenk" duygu, düşünce ve hayali, kelimelerin çıkardığı, hecelerın duyurduğu sesler yardımıyla ifade etmek demektir. Çocukluk yıllarımızdan kulağımızda kalan bir okul şarkısı buna örnek verilebilir:

"Fış fış kayıkçı/Kayıkçının küreği/Hop hop eder yüreği."

Burada "fış fış" yinelemesi, kayık hareket ederken küreklerin çıkardığı sesi, "hop hop" ise kalbin heyecanla çarpmasını ifade etmektedir.

Namık Kemal'in Vatan Mersiyesi'nden alınan şu bendi okuyalım:

İşte can verdi vatan dînine, hürriyyetine
Buyurun kanlı musallâya Huda hürmetine
Hakk'a karşı duralım er kişi niyyetine
Vatanın bağına düşman dayanmış hançerini
Yoğmuş kurtaracak bahtı kara mâderini (Göçgün, 1999, s. 349).

Bentte geçen "er kişi niyyetine" söz gurubu, müezzinin cemaati cenaze namazına çağırırken namazı kılınacak kişinin cinsiyetini duyurmak amacıyla seslenişidir. Vezin gereği "er" sözcüğü bir buçuk hece değerinde düşünülmüştür. İbare, "eer kişi niyyetine" şeklinde okunmalıdır. Aslında şair bir vezin hatası (imale) yapıyor, ancak bunu bilerek ve isteyerek yapıyor. Müezzinin topluluğu cenaze namazına çağırın seslenişini duyuyor muyuz?

Tevfik Fikret, taklit ahengi konusunda en parlak örneklerden biri olarak Abdülhak Hamid'in şu dizisini verir:

Döner vâdide dūrâdūr bir ses, rûdlar çağlar (Par-

latır, 2000, s. 115).

Dizedeki "döner" kelimesindeki "d" ve "r" sesleriyle "dūrâdūr" (uzaktan uzağa) ve "rûdlar" (ırmaklar, çaylar) biçiminde uzatarak okuduğumuz hecelerde tabiata ait sesleri duyurmaya yönelik taklidi âhenk vardır.

Sadettin Akatay'ın Bar şiirinden birkaç dizeye kulak verelim:

Dinle davul ne diyor? Dan! Dan! Dan!..

Ben bu sese vurgunam: Can! Can! Can!

Canlar yurdundur elbet, her can vatana kurban.

Bu dizelerde de aynı taklit eğilimi fark edilir. "Davul, dan, dan, can, can, vatan, kurban" kelimelerin tekrarlandığında bir davul sesi duyulur.

Eski Türk şiiri örneklerinden Tan Tanrı İlâhisi'ni Reşit Rahmeti Arat'ın çevirisinden okuyalım.

Tan tanrı geldi

Tan tanrı kendisi geldi

Tan tanrı geldi

Tan tanrı kendisi geldi.

Tan tanrı

güzel kokulu misk kokulu

parıltılı ışıltılı

Tan tanrı 5

Tan Tanrı 5

Tan tanrı

güzel kokulu, misk kokulu

parıltılı, ışıltılı

Tan tanrı (Arat, 1991, s. 9)

Bu şiirin bütününe hâkim olan ses, bir ayın atmosferini sezdirir. Muhtemelen, Mani dinine ait bir mabette yüksek sesle ve topluca söylenen bu şiir, bir ibadet ve zikir ortamını düşündürür.

Reşit Rahmeti Arat'ın mabette zikir esnasında çalınan davulların sesini duyurmasıyla "davul senfonisi" (1991, s. 3) dediği, Tunca Kortantamer'in "cemaati ayağa kaldırmak için seslenme" (1993, s. 303) olarak değerlendirdiği şiirde "tan tanrı" kelime grubunun yirmi dizede on bir defa tekrarlanması, dikkati dinî törene yoğunlaştırma konusunda bir telkin işlevi görür.

Dördüncü bölümde "tan tanrı" kelime grubunun karşısında yer alan 5 rakamı bu mısraların beşer defa tekrarlanacağını gösterir. Bu kelime grubu yüksek sesle beş defa tekrarlandığında, ayın sırasında Uygur mabetlerinde çalınan davulların sesi rahatlıkla duyulabilir. (Belki rastlantıdır ama "Tan Tanrı geldi" ve "Allahü Ekber" cümlelerinin hece sayısı aynıdır.)

Thomson'un "ilkel insan" ve ritim ilişkisi üzerine söylediklerini hatırlayalım. Thomson, ilkel insan-

ların ezginin eşliğinde birlikte iş gördüklerini iddia eder. Zamanla insanlar ustalaştığı için ezgi olmadan da iş görmeyi öğrendiler. Ancak toplu davranma alışkanlığı ortadan kalkmamış, konuşmanın gelişmesiyle de dil doğmuştur. Ancak birlikte yaşama ve iş görme alışkanlığından kalma yansılama (taklit/mimetik) dansı varlığını sürdürmüştür. Söz, dansla bütünleşmiş ve büyü görevi yüklenmiştir. Böylece iki konuşma biçimi ortaya çıkmıştır: Biri insanlar arasında iletişimi sağlayan günlük konuşma, diğeri toplu olarak törenlerde kullanılan daha yoğun, olağan dışı, ritimli ve büyü şiiresel konuşma. Şiir dili genel olarak ritim, müzik ve düş niteliğini daha çok korumaktadır (Thomson, 1984, s. 10-11).

Aragon'un "Şiirin gizemi ezgidedir." cümlesini de aynı doğrultuda yorumlamak mümkündür. Aragon der ki: "Başka hiçbir şeye indirgenemeyecek olan yalnızca ezgidir. Ezgi şiirin hem saygınlığını sağlar hem de başarısının göstergesi olur. Ezgi, şiirin iletişimini sağlayan ve onda mündemiç biricik nesnelliktir." (Aragon, 1994, s. 53)

Orhan Veli'nin Garip ön sözünde şiirden müziği kovmak isterken ne yapmaya çalıştığını bir kez daha düşünelim.

Sonra da Asaf Hâlet Çelebi'nin He adlı şiirini okuyalım:

vurma kazmayı
ferhâaad
he'nin iki gözü iki çeşme
âaahhh
dağın içinde ne var ki
güm güm öter
ye senin içinde ne var
ferhâd
ejderha bakışlı he'nin
İki gözü iki çeşme
ve ayaklar altında yamyassı
kasrında şirin de böyle ağlıyor
ferhâaad (Çelebi, 1991, s. 8)

Ah çekişler, Ferhad'a seslenişler, dağın güm güm ötmesi taklit ahenginin örnekleridir. Bunlar, şiirin bütününe hâkim olan ve çaresizliği ifade eden sese de uygundur.

Modelimiz tabiat olduğuna göre, tabiatla ilgili her şey sesiyle, ritmiyle, ahengiyle ifade alanımıza girecektir. İlk anda akla gelebilen birkaç örnek sıralayalım:

Yine Asaf Hâlet Çelebi'nin bu kez *Sidharta* adlı şiirinden iki mısra:

Ne ağaç ne tohum
Om mani padme hum (3 kere) (1991, s. 49)

Şiirin iki bölümünde üçer kez tekrarlanan "Om mani padme hum" söz grubu, Budist mabedlerinde yapılan bir dinî âyini ve dua törenini sezdirir. Sesli

olarak üç kez tekrarlayın. Bir de televizyon ekranlarından seyrettiğiniz Budist rahiplerinin dua törenlerini düşünün. Şüphesiz aynı sesi duyacaksınız.

Aynı şairden bir başka örnek:
nûrusiyâha ağladığım zaman
annem süzidilâra idi
ve babam bir tambur
annem sustu
babam küstü
ama ben niçin hâlâ nûrusiyâha ağlarım
nûrusiyâaah
nûrusiyâaahhh (Çelebi, 1991, s. 22)

Son mısralardaki derin, acılı, ciğerden kopup gelen feryadı duyabiliyor muyuz? Kaybedilen bir değer ardından uçsuz bucaksız boşluğa salınmış bir feryat yankılanıp durmaktadır.

Fazıl Hüsnü'nün, Batının sömürgesi olan ve ezilen Afrika insanının çaresizliğini anlattığı *Fransa Afrikası* adlı şiirinde, üç kez tekrarlanan bir mısra vardır: *Hapitiki Hapitakü Tâkü*. Şiirden bir bölüm alalım.

İşte cıncık boncukların
Fransa Afrikası
Ver portakallarını, ver muzunu, canını ver
Toprağın güneşin bağışlamasında
Çalışmak Eyfel'e doğru
İşte, sana yeni Tanrının duası
İnsan derisinden davulların
Hapitiki Hapitakü Tâkü (Dağlarca, 1998, s. 30)

Batı'nın kıyasıya sömürdüğü Afrika insanının içler acısı hâlini tasavvur edebiliyor muyuz? Anlamsız bir ibare olan son mısrayı üç kere tekrarladığınızda Afrika tamtamlarının sesini duyarsınız.

Tevfik Fikret'in Yağmur şiirine bakalım: Vezne göre durak yerlerini belirlediğimizde mısralar aşağıdaki gibi 3 hece+3 hece+3 hece+2 hece şeklinde bölünür:

Küçük mut / tarid muh / teriz dar / beler
Kafesler / de camlar / da pür-ih / tizaz
Olur dem / bedem nev / hager, nağ / mesâz
Kafesler / de camlar / da pür-ih / tizaz
Küçük mut / tarid muh / teriz dar / beler

Sokaklar / da seylâ / beler ağ / laşır
Ufuk yak / laşır yak / laşır yak / laşır. (Tevfik Fikret, 1985, s. 107)

Mısraları bölünmüş yerlerinden keserek okuduğunuzda, yağmur tanelerinin ellerinize, alnınıza pıt pıt diye düştüğünü duyarsınız. Küçük yağmur taneleri, hızlı hızlı inmektedir. Şair, hecelere yüklediği ses değerleriyle yağmurun yağışını taklit etmektedir.

(Yağmuru anlatan bir şiirde kelimeleri yukarıdan

aşağıya damlalar gibi dizerek bir yağış görüntüsü oluşturmaya yönelik görsel fanteziler konumuzun dışındadır.)

Aynı kalıbın yine Fikret'in İzler adlı şiirinde de kullanıldığını ve bu kez ritmik bir yürüyüşün sesini duyurduğunu hatırlayalım.

Yürürdüm / biraz güç, / biraz bî- / huzûr

Dikenlik, / çetin, taş / lı bir sâ / hadan;

Önüm bir / yokuş, hep / çakıl, hep / diken;

Yürürdüm / fakat ben / muannid, / sabûr. (Tevfik Fikret, 1985, s. 272)

"Hürriyet yolunda" alt başlığıyla sunulan bu şiirin ritmini tekrarlayalım: *Sekiz beş / sekiz beş / sekiz beş / sekiz.* Her üçlük bir adım olarak düşünüldüğünde, mısra sonundaki ikilik duraklama olacak ve bu ritim tamı tamına mehter yürüyüşünün sesini duyuracaktır. Şiirde anlatılan eylemin "yürümek" oluşu, bu yoruma imkân verir.

Yağmur şiirinin ritmini unutmadan bir de Necip Fazıl'ın *Bu Yağmur*'undan bir dördüklük okuyalım:

Bu yağmur bu yağmur bu kıldan ince

Nefesten yumuşak yağın bu yağmur

Bu yağmur bu yağmur bir gün dinince

Aynalar yüzümü tanımaz olur. (Kısakürek, 2001, s. 300)

Burada daha ağır, uzun süreli, kesinlikle ıslatan, hatta sıırıslıklam eden bir yağış söz konusu değil mi?

Bizde bu izlenimleri uyandırmak isteyen şair, tabiata ait bir yağış şeklini, yağmurun yağış temposunu da ihmal etmeyerek heceler yardımıyla taklit etmektedir.

Bütün bunları şairin vezin yoluyla yaptığını elbette iddia etmeyeceğiz. Vezin dediğimiz şey, ritmi, ahengi sağlayan unsurlardan sadece biridir. Seslerin, harflerin, heceler, kelimelerin oluşturduğu terkibe vücut veren bir büyü vardır ki, onu veznin mahareti olarak görmek aldatıcı olur. Sırası gelmişken benzer izlenimlere müzikten çok çarpıcı örnekler verilebilir. Mozart'ın Türk Marşı'nı dinlerken gözlerimizi kapadığımızda nal sesleri duyar, Yahya Kemal'in sözünü ettiği "doğudan batıya bir koşu"yu hissederiz. Bazen hızlanarak bazen yavaşlayarak Türk'ün mekân üzerinde yaşadığı tarihi serüveni seyrediyoruz. Tıpkı şiirdeki gibi sesler ve notalar yardımıyla bir etki oluşturulmaktadır.

Burada Suut Kemal Yetkin'in bir dikkatine kulak verelim: "Canınız kahve mi istiyor, bunu türlü türlü söyleyebilirsiniz, anlam birdir. Şiire gelince iş değişir. Şiir olan bir mısradaki kelimelerin yerlerini değiştirdiniz mi şiirden iz bile kalmaz. Fuzulî'nin:

Gözüm, cânım efendim, sevdiğim, devletlû sultanım mısramı okurken şair gibi içimizin derin bir sevgi, büyük bir saygı ile titrediğini duyarız. İşte şiir,

bu titreyiştir. Şimdi kelimelerin yerlerini değiştirerek şöyle okuyunuz:

Efendim, sevdiğim, devletlû sultanım, gözüm, cânım. Vezin bozulmamış ama şiir yok olup gitmiştir. Niçin? Çünkü yerleri değişmekle, birbiriyle uyuşan kelimeler ayrı düşmüş, şiir akımı kesilmiştir. Böylece içi titreten şiir Choc'u (şok) kalmamıştır." (1969, s. 51-52).

Benzetmek mümkünse şiir bir ses ırmağıdır; dil aracılığıyla geleceğe taşınır ve her yüzyılın şairi bu sesle beslenir.

Kaynakça

Aksan, Doğan (1995). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Ankara: Engin Yayınları.

Aragon, Louis (1994). *Şiirin Gizemi* Ezgidedir, *Saf Şiir Yoktur* (Mayakovski, Eluard, Aragon, Brecht, Neruda), 2.Baskı, İstanbul: Broy Yay.

Arat, Reşid Rahmeti (1991). *Eski Türk Şiiri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Bayatlı, Yahya Kemal (1990). *Edebiyata Dair*, 3.Baskı, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.

Çelebi, Asaf Hâlet (1991). *Om Mani Padme Hum*, İstanbul: Adam Yayınları.

Dağlarca, Fazıl Hüsnü (1998). *Batı Acısı/Akdeniz/Aç Yazı*, İstanbul: Milliyet Yayınları.

Eliot, T(homas) S(taernes) (1983). *Edebiyat Üzerine Düşünceler* (çev.: Sevim Kantarcıoğlu), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Göçgün, Önder (1999). *Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Kısakürek, Necip Fazıl (2001). *Çile*, 44.Baskı, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.

Kortantamer, Tunca (1993). *Türk Şiirinde Ses Konusunda ve Ses Gelişmesinin Devamlılığı Üzerine Genel Bazı Düşünceler 1*, Eski Türk Edebiyatı Makaleler, Ankara: Akçağ Yayınları.

Parlatır, İsmail (2000). *Tevfik Fikret-Dil ve Edebiyat Yazıları*, 3.Baskı, Ankara: TDK Yayınları

Tekin, Şinasi (1965). *Uygur Edebiyatının Meseleleri (Şekiller-Vezinler)*, *Türk Kültürü Araştırmaları*, Sayı: 1-1, Ankara.

Tevfik Fikret (1985). *Rübâb-ı Şikeste*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi

Thomson, George (1984). *Şiir Sanatı* (Çev.: Cevat Çapan), 2. Baskı, İstanbul: Üç Çiçek Yayınları.

Yetkin, Suut Kemal (1969). *Şiir Üzerine Düşünceler*, İstanbul: Varlık Yayınları.

● Cahit Can

Bizdedir

Bizim bağda baykuş ötmez
Bülbül bizde, gül bizdedir.
İtikat tam, gayret bitmez
Hakka giden yol bizdedir.

Gündüz, güneş; gece, ayız
Oka temren, hem de yayız
Her birimiz bir Leyla'yız
Mecnun bizde, çöl bizdedir.

Gözlerimiz gönle bakar
Bakışlardan sevgi akar
Avazımız dostluk kokar
Muhabbetli dil bizdedir.

Dostluk nerde, orda varız
Sevgiye dost, dosta yarız
Türk'üz, türkü çığırırız
Mızrap biziz, tel bizdedir.

Sanılmasın darlanırsız
Yoklukta da varlanırsız
Tam sönmüşken harlanırsız
Alev bizde, kül bizdedir.

Bu toprağın evlatları
Ülke kovan, bizler arı
Milletinin hizmetkârı
Vatanına kul bizdedir.

Yakına gel, öyle tanı
Bak, göresin şöhret, şanı
Toprağında şehit kanı
Cennet gibi il bizdedir.

Zaman akar, durmaz heyhat!
Vuslat için kopar feryat
Aşk deryadır, sevgi Fırat
Coşkunun akan sel bizdedir.

Gönül mülke tamah etmez
Dünya malı derdi gütmez
Var bitse de şükür bitmez
Yok, bulunmaz; bol bizdedir.

● Mehmet Gözükara

Hüzün

Hüzün dağ başında göçebe bulut
Dumanı tüketir közü tüketir
Saçlarını acı sazak savurur
Her kaçamak bakış gözü tüketir

Yüreği kanatan acı bir çığlık
İnsanı bu ince sızı tüketir
Kedere boyanır hoyrat türküler
Eriyen tezene sazı tüketir

Dudaklarda donan buruk tebessüm
Gelini tüketir kızı tüketir
Karabulut çöker bakışlarına
Çöreklenen acı yüzü tüketir

Boşluğa açılan kapı pencere
Biberi tüketir tuzu tüketir
Duvarı nem insanı gam öldürür
Hisseden yüreği sızı tüketir

Takvimi kemiren akrep yelkovan
Baharı tüketir yazı tüketir
Mülteci bakışlı anne yüzünde
Çaresiz suskunluk bizi tüketir

Hüzün kaşdıkkça kanayan yara
Damlayan her damla özü tüketir
Kınalı her kuzu *Gözükara*'dır
Toprağa düşenler sözü tüketir

● Süleyman Abdulla

Kirpiyimdən

Bir çimir yuxudur səni aparan,
Mən də asa bilsəm daş kirpiyimdən.
Arada min illik bir göz qırpmı,
Belə qoçaqsansa, aş, kirpiyimdən.

Nə vaxtdan uyuyub yolu boş səki,
Burda çoxdan itib cazibə, çəki...
Hərdən eynəyimi taxıb çəpəki,
Hərdən gözüm baxar çaş kirpiyimdən.

Mən ümid deyirəm adına, sən,- tum,
Bir dərdi boy verən yuxudur ağ şum.
Yox ey, ağlamır ki, gözə düşüb qum,
Dəniz də nəmlənər yaş kirpiyimdən.

Uzunu-qıyası, sözüm tən keçər,
Başımın bəlası desəm, sən,- keçər.
Bu həyat dediyin gözümdən keçər,
Bir ölüm uzaqdır qaş kirpiyimdən.

Faruk Nafiz Çamlıbel'in Şiirlerinde Memleket Kokusu

● Recep Şen

Bir yazıyı başlamadan önce o yazı ile ilgili düşünce egzersizleri yaparsanız. Hatıralarınızda neler yakmış, neler silinmiş, hangi olay hatıralarınız arasında sizi alıp o yıllara götürür bütün bunları hesap edersiniz. Evet, yıllar öncesi ve bir edebiyat dersi... Hocamız, Faruk Nafiz Çamlıbel'in adeta Anadolu'yla konuştuğu o muhteşem Han Duvarları şiirini okuyor:

*Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar...
Gidiyordum, gurbeti gönümde duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya. (Çamlıbel,
2018: 15)*

Edebiyat hocamızın okuduğu bu muazzam şiiri dinlerken meşin kırbaçın yağız atların sırtında şaklamasıyla, o yaylı denilen at arabasının içinde kendimi Faruk Nafiz Çamlıbel'le beraber yolculuğa çıkmış gibi hissettiğimi hatırlıyorum. O an sınıfta değildim ben, şiir beni alıp götürmüştü, Ulukışla yolunda şairle birlikte ilerliyordum sanki. Yolumuzun üstünde kervansaraylar, önümüzde uzayan ıssız bozkır, olabildiğince haşmetle yükselen Toros dağları, içimizi inceden burkan gurbet duygusu...

"Gök sarı, toprak sarı, çıplak ağaçlar sarı..."

Buram buram Anadolu kokan bir coğrafya... Beni böyle alıp götüren tabii ki şiirin kudreti ve şairin şiir sanatındaki maharetiydi...

*Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımızda bin bir baharı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek,
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar. (Çamlıbel,
2018: 95)*

Okuduğunuz bu mısralar Faruk Nafiz Çamlıbel'e ait *Sanat* şiirinin ilk kıtasıdır. Hecenin 14'lü ölçüsüyle yazılmış, kelimeleri özenle seçilmiş, çapraz kafiye şemasıyla örülmüş, hece şiirimizin şahika eserlerinden birisidir bu şiir. Peki, ne der *Sanat* şiiri bize? *Sanat* şiiri, onun şiir yolculuğundaki yol haritasıdır adeta. Okuyucuya kendi elleriyle kurduğu dünyanın kapılarını aralar bu şiirde. Bizi baştan

sona memleket kokan bir dünyaya davet eder. Faruk Nafiz Çamlıbel, *Sanat* şiirinde bu toprakların değerlerine bağlı yerli ve milli bir şair olarak bu değerlerden çok uzak yaşayan, kendi kültürüne yabancı, Batı hayranı kozmopolit zümrenin karşısına çıkar. Ayrıca bu zihniyetin temsilcilerine karşı da bizim değerlerimizi cesurca müdafaa eder. Bir meydan okuma, bir hesaplaşma vardır burada o yoz anlayışla. Kültürel değerlerimizi, Türk İslam sanatının üstünlüğünü ve bunlara gönülden bağlılığı savunur. Bizdeki aydın geçinen zümrenin Batı hayranlığına karşıdır o. Yoksa Batı'nın bilimiyle, teknolojiyle bir derdi yoktur.

Anadolu, bahçesinde eşsiz zenginlik ve güzellikler barındırır. Şair bu gerçeği Batı hayranı, kendi kültürüne yabancı kozmopolit aydın tipinin yüzüne en sert ifadelerle haykırır:

*"Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımız da bin bir baharı saklar!"*

Onu içinde bulunduğu aşağılık kompleksinden dolayı ikaz eder. Ona el bahçesinde kendini bulamayacağını söyler. Çünkü her canlı kendi doğal ortamında serpilip büyüdüğü gibi her insan da kendi kültürel havzasında gelişir ve milli kimliğine kavuşur. Onun için

*"Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek,
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar."*

der. Sanatın sadece Batı'da üretildiğini sanan milli kültürüne yabancı, Batı hayranı kozmopolit aydın tipini eleştirerek

*"Sen kubbesinde ince bir mozayik arar da
Gezersin kırk asırlık bir mabedin içini,"*

yaptığın bu. Yüzyıllar öncesine ait Hristiyan mabetlerini gezer, içindeki sanat eserleriyle ilgilenir, bunlardan heyecan duyarsın ama bize ait Türk İslam eserlerine ilgi duymazsın der. Evet, Batıcılar için hiçbir şey ifade etmez bizim Türk İslam eserlerimiz. İlgi duymadıkları gibi durup da incelemeler bile. Devamında ise;

*"Bizi sarsar bir sülüs yazı görsek duvarda,
Bize heyecan verir bir parça yeşil çini..."*

seslenişiyle kendi sanat ve şiir anlayışının beslendiği kaynağı anlatır. Türk İslam sanatlarına ait süslü yazı ve yeşil çini ögelerini kullanarak biz Türk Milleti olarak bu kaynaktan beslenmekteyiz der.

Bizdeki aşâğılık kompleksine tutulmuş bu Batıcı aydın tipine şair, şiirin devamında şöyle seslenir:

*“Sen raksına dalarken için titrer derinden
Çiçekli bir sahnede bir beyaz kelebeğin.”*

Yani Batı sahne sanatlarına ait balede beyaz bir kelebek gibi dans eden balerinlerin gösterilerini ilgiyle izlersin, hatta o gösteriler senin içini titretebilir. Biz zevk almamız senin o çiçekli sahnede izlediğin bale gösterisinden.

*“Bizim de kalbimizi kımlıdatır yerinden
Toprağa diz vuruşu dağ gibi bir zeybeğin.”*

Bizi heyecanlandıran şey başkadır. Halk oyunlarımızı her seyredişte, özellikle Ege Bölgemizde oynanan mertlik ve yiğitliğin sembolü zeybek oyunumuzu her seyredişte yüreğimiz yerinden oynar bizim! Biz bunlardan zevk alırız, bunlar doyurur bizim ruhumuzu.

Senin klasik müzik konserlerinde dinlediğin, o çok zevk aldığın Batı müziğinin

*“Fırtınayı andıran orkestra sesleri
Bir ürperiş getirir senin sinirlerine,”*

Evet bu müziğe hayranlık duyarsın. Lakin o müzik de bizi tam olarak ifade edemez, asla bizim sesimiz olamaz! Bizim musikimiz çok farklıdır:

*“İstirap çekenlerin acıklı nefesleri
Bizde geçer en hazin bir musiki yerine!”*

İşte bizim sesimiz, bizim musikimiz budur! Söyle, bir aydın olarak sen bundan bir şey duyabiliyor musun?

*“Sen anlayan bir gözle süzersin uzun uzun
Yabancı bir şehirde bir kadın heykelini,”*

Sendeki bu yabancı hayranlığı var ya, Batı şehirlerinde gezerken o cansız, donuk, ruhtan yoksun kadın heykelini anlayan gözlerle inceler süzersin. Biz bundan çok zevk duymamız doğrusu.

*“Biz duyuyoruz en büyük zevkini ruhumuzun
Görünce bir köylünün kıvrılmayan belini...”*

Biz, karşımızda bir sanat eseri gibi duran Anadolu insanının eşsiz ruh güzelliğini, yüksek şahsiyetini, namus ve iffet timsali o dimdik duruşunu severiz, ruhumuz bundan zevk alır.

Anadolu, tarihin derinliklerinden gelen bütün zenginliğiyle karşımızda duruyor, bizim böyle bir gerçeğimiz var. O zaman

*“Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu’muz.”*

Biz buyuz ve bizim şiirimiz, sanatımız ilhamını buradan, Anadolu’dan alır. Bizim sanat anlayışımız buradan doğar. Bir sanatçı için, bir şair için bu milli duruş çok önemlidir. Batı’yı taklit ederek bir yere varamayız. Bize uymayan Batı’nın sanatı yerine, kendi milli sanatımızı yaşatmalı ve geliştirmeliyiz. Anadolu önümüzde bakir vaziyette ilham kaynağı olarak bizim kendisinden feyiz almamızı bekliyor. Bu, bir milletin tarih sahnesinde geçmişten geleceğe doğru yürüyüşüdür. Biz bu yürüyüşte kendimizi bulur, aynı zamanda bu kutlu iklimde milli kimlik kazanırız. Bu yürüyüş bu topraklardaki varlığımızın teminatıdır. İşte ayrıldığımız nokta burası:

*“Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!”*

Biz bu şekilde türkülerimizi söyleyerek yolumuza devam ederiz ve edeceğiz de... Sen bizim kültürümüze yabancısın, anlamak istemiyorsun. O zaman

“Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!”

Faruk Nafiz Çamlıbel, II. Meşrutiyet’in ilanından sonra şiirlerini hece vezni kullanarak yazan Beş Hececiler’in en güçlü şairidir. Yaşı çok genç olmasına rağmen diğerleri arasında en fazla o tanınır. “1911’de Selânik’te yayımlanmaya başlayan *Genç Kalemler* dergisi ile dilde ve edebiyatta milliyetçilik cereyanı da başlamış oldu ve böylece Türkçülüğün edebiyatta ilk tezahürü sade Türkçe ile yazmak ve hece veznini kullanmak şeklinde kendini gösterdi.

Beş Hececiler şiire Balkan Savaşı yıllarında (1911-1912) ve Servet-i Fünûncular’ın etkisiyle başlamışlardı. Bunların aruz vezniyle yazdıkları ilk şiirleri *Hıyâbân* (Orhan Seyfi, 1910), *Rübâb* (Halit Fahri, 1912), *Şehbâl* (Enis Behiç, 1912), *Peyâm-ı Edebî* (Faruk Nafiz, 1913) ve *Kehkeşan* (Yusuf Ziya, 1914) gibi dergilerde yayımlandı. Bu sırada on sekiz-yirmi yaşlarında bulunan bu beş genci hece vezniyle şiir yazmaya teşvik edenler, millî edebiyat davasını daha Selânik’te buldukları yıllarda başlatan Ziya

Gökalp ile Ömer Seyfeddin oldu.

Beş Hececiler, şiirde sade ve özentisiz olmanın en doğru yol olduğunu kabul ettiler. Ziya Gökalp'in, konuşma dilinin edebiyat dili olması gerektiği prensibini başarıyla uyguladılar. Millî edebiyat, millî vezin ve millî dil davası etrafında birleşmiş olan bu şairler hece veznine bütün ömürleri boyunca bağlanmadılarsa da ona kullandıkları dille daha ahenkli, daha kıvrak bir biçim verdiler. Hece şiiri, vezinden ziyade dille bir güzellik kazandı ve böylece konuşulan Türkçe yazı diline geçirilmiş oldu. Bu yeni zevkle Beş Hececiler ferdî duyarlıkları, yurt köşelerini, Anadolu gerçeklerini şiirlerinde dile getirdiler. Yerli-millî sanat ve tarih motifleriyle ve yaşanan hayatla örülü bir memleket edebiyatı kurmaya çalıştılar." (Uçman, 1993: 544)

İlk başlarda özellikle Yahya Kemal'in etkisiyle aruz veznini kullanan Faruk Nafiz Çamlıbel daha sonra hece ölçüsüyle yazmaya başlar. Şiirlerinde memleket sevgisi, Anadolu'ya ait motifler, Anadolu'daki insan hayatından kesitler, insanımızın duygu ve düşünceleri ön plana çıkar. Evet, o kendine mahsus ses ve telaffuzuyla "millî edebiyat cereyanı" içinde özgün bir yere sahiptir.

*O zaman başından aşkındı derdi,
Mermeri oyardı, taşı delerdi.
Kaç yanık yolcuya soğuk su verdi,
Değdi kaç dudağa çoban çeşmesi!*

...

*Ne şair yaş döker, ne âşık ağlar,
Tarihe karıştı eski sevdalar:
Beyhude seslenir, beyhude çağlar
Bir sola, bir sağa çoban çeşmesi!..*
(Çamlıbel, 2018: 217)

Anadolu'da bir çeşmenin başında buz gibi suyundan içerken kaçımız duyarız bu mısralardaki içten duyguları? Hani derler ya, şairlik hamurunda vardır diye, o da doğarken şair doğanlardandır.

Şiirlerindeki ahenk, anlam, musiki ve duygu çok güçlüdür. Güzel Türkçemizle dupduru, tertemiz, sade şiirler yazmıştır. Kelimelerini özenle seçmiş, şiirlerine asla yabancı kelimeleri sokmamıştır.

*El gibi dolaşma Anadolu'nda,
Arkadaş, yurdunu içinden tanı:
Dinle bir yosmayı pınar yolunda,
Dinle bir yaylada garip çobanı.*
(Çamlıbel, 2018: 122)

Bize Anadolu'yu dinlememizi hatırlatan şair mektepte hoca, Mecliste milletvekilidir. Aynı zamanda

'memleket edebiyatı' akımı içerisinde önemli bir yere sahiptir. "Şairin bu anlayış doğrultusunda yazdığı en meşhur şiiri Han Duvarları'dır. Bu şiirle, daha önce itibarî bir tarzda ele alınan Anadolu gerçekçi ve sade bir bakışla anlatılmıştır.

Faruk Nafiz bilhassa müdürlüğünü yaptığı Hayat mecmuasında Anadolu'yu, coğrafyasını, tabiatını ve Anadolu insanını, onun meselelerini anlatan, halk edebiyatı kaynaklarıyla da beslenmiş şiirler yazmıştır. Bu şiirlerle birlikte edebiyatımızda "memleket edebiyatı" denilen bir cereyan başlar." (Bulut, 1993: 195)

*İçinden tanırım ben o elleri,
Onlar ki zahirde viran olurlar,
Ardıçlı dağları, çamlı belleri
Aşanlar şîrine hayran olurlar. (Çamlıbel, 2018: 117)*

Onun şiirlerinde memleket sevgisi böyle yürekten ve samimidir. Özellikle Yahya Kemal'den etkilenerek aruz ölçüsüyle yazdığı ilk şiirlerinden sonra daha çok heceyi kullanmıştır. Onun şiirinde gözü müze çarpan bir diğer özellik de şudur: Evet hece vezniyle şiirler yazar ama bildiğimiz âşık tarzı şiirler gibi değildir bunlar, heceyi daha modern, daha farklı bir hale getirir. Yani âşık tarzı şiirin tekrarına düşmemiş, oradan beslenerek hece şiirini yepyeni bir mecraya taşımıştır. İşte bu açıdan baktığımızda Faruk Nafiz Çamlıbel, Türk şiirinin kilometre taşlarından birisidir. Kendinden sonra gelen şairleri etkilemiş, şiir pınarına berrak ve duru bir yol açmıştır. Şairlik de böyle bir meziyettir zaten. Geleneğin zengin birikiminden beslenerek yeni eserler ortaya koyabilmek, çığır açabilmektir. Genç şairlerin Faruk Nafiz Çamlıbel'deki bu özelliği iyi görmesi gerekir. Burada şu hakikati tekraren söylememiz gerekir ki, hece şiirini tanımadan, bilmeden bu topraklardaki bin yıllık kültür ve medeniyet davamızın gür sesi büyük Türk Şiirini tam manasıyla anlamamız mümkün değildir.

Kaynakça:

Faruk Nafiz Çamlıbel, *Han Duvarları-Toplu Şiirler*, 26. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018.
Abdullah Uçman, "Beş Hececiler" TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1993.

● Erhan amurcu

Münacaat

Senden İkbal istemem, mihnetine talibim;
Kazanç değil muradım, kaybedince galibim.

Eller alsın varlığım, hem bozulsun dirliğim;
İkiden büyüktür bir, birlik olsun nasibim.

Mahlûkat lisanınca her dem seni anınca;
Cümle sana kanınca, ben ondan da garibim.

Aşka pazar kurulsa, alan var mı sorulsa;
Alanım bulunmasın, sensin benim sahibim.

Şaşkın dilim ne dersin, bilir de mi söylersin;
Nice tövbe edersin, duam olsun tabibim.

● Hüseyin K. Ece

Bir Kapı Önünde Düş Görmek

Durdum kilidi paslı bir kapının önünde
İn misin, cin misin sen kimsin, nesin dediler

Derdimi diyemeden kimliğimi sordular
Söyledim; duyulmuyor, ama, sesin dediler

Evim barkım adresim vardır zannediyorken
Evi adresi bırak, sen nerdesin dediler

Cevap alabilir misin feryadına, bilmeyiz
Belâlara uğramak mı, bu kesin dediler

Burda sır içinde sır, kapı arkası kapı
Burda rumuz ya Kaf'tır, ya da Yâsîn dediler

Sanmam aklın dayansın bu esrara, meçhûle
Yüreğın mâverâya hiç değmesin dediler

Bulmak istersen kızıl elmayı bu diyarda
Sabrın otuz yıl, elli yıl beklesin dediler

Burası zannettiğın dünya değil, be adam
Burada "çile çekmek" gerçek besin dediler

Bu meydanda görünmek isteyen yiğit varsa
Önce "zehirle pişmiş aşı" yesin dediler

Sonra da sınırlasın canın emellerini
Yüreğini yalnızca aşk beslesin dediler

Kovulursa, buraya layık olmadığından
Feryad u figan etsin, hem inlesin dediler

Kesmesin hiç umudu, perişan olmasın hiç
Düşünde vefâlı bir yâr beslesin dediler.

● Mevlüt Yavuz

Liza

Zaafımız var dediysek güzele
Çiğneye çiğneye, yol et mi dedik?
Divanında, teslim olmuş yüz ile
Durduysak, kendine kul et mi dedik?

Nereye çekersen, çek, gelir diye
Bu mahlûk her yükü, taşır mı dedik?
Ne değer biçersen, biç, olur diye
Ayaklar altına, düşür mü dedik?

Ayrılmaz peşinden, gelir bir ömür
Dilediğin zaman, tut at mı dedik?
Kullandığın kadar, kullanıp sömür
Eline geçmiş bir, fırsat mı dedik?

Adına adanmış, bu uysal koyun
Derisini yüz de, soy at mı dedik?
Önünde saygıyla eğilen boyun
Kibrine karşılık, fiyat mı dedik?

Aşkımı koyduysam, gönül vazona
Sıkılınca fırlat, kır at mı dedik?
Su gibi azizdir, iç kana kana
Dediysek, tükenmez, Fırat mı dedik?

Ne sermayem varsa, senindir harca
Gönül eğlencene, pul et mi dedik?
Keyfince çevirip, gir sen her borca
Kalbim ellerinde, rulet mi dedik?

Bir güzel seferde, olduk ganimet
Zimmetine geçir, zulmet mi dedik?
Hizmetin görmekten, çekmem de zahmet
Yirmi dört saat yaz nöbet mi dedik?

Şuurun Demi Şiir ve Aczin Sultanı Şair

● Bircan Kayacan

Hakikat ehline bin selam.

Şiir, Cahiliye dönemi Arapları için oldukça önemli bir yere sahipti. Âdeta, atalarının cemiyet hayatını, adet ve inançlarını aksettiren tek güvenilir ayna idi. Cemiyette şairler, büyük değer sahibi idiler ve büyük hürmet görürlerdi. Öyle ki, kabilelerinden güçlü bir kahraman yerine, bir şairin çıkmasını her zaman tercih ederlerdi ve kabileler savaşmaya önce şiirle başlar, sonra kılıçla devam ederlerdi. Yine muayyen zamanlarda kurulan panayırlar şiirin gelişmesinde büyük rol oynuyordu. Kurulan bu panayırlar bir nevi edebiyat şöleni idi. Panayırlarda, hakem huzurunda şiir ve hitabet müsabakaları düzenlenirdi. Çeşitli yerlerden gelen şairler ve hatipler, burada şiirler okur, hitabelerde bulunurlar, birbirlerine üstün gelmek için bütün güçlerini ortaya koyarlardı. Üstünlük sağlamakla da son derece iftihar ederlerdi. Sonunda, hakem tarafından birinci seçilen şiir, keten bez üzerine altın yaldızla yazılarak Kâbe duvarına asılırdı.

Şairlerin gücü, yalnız söz sanatındaki ustalıklarından değil, aynı zamanda kâhinlik niteliğini taşımalarından da geliyordu. Arap toplumunda çok eskilerden beri şairlerin kendileriyle ilişki kurduğu, bilgi ve ilham aldığı bir cine sahip olduğuna inanılıyordu. Şairler de bu inancı canlı tutmaya özen gösteriyorlardı. Örneğin El-Hatay cinlerinden bir arkadaşı bulunduğunu; El-Ferazdak gerektiği zaman cini ile görüştüğünü, Kusayyir şiire bir cinin yardımı ile başladığını söylüyordu. Bu inanç, hem ilham kaynağını insanüstü sihirli bir âleme bağlayarak şairde doğaüstü güçler bulunduğu zannını güçlendiriyor hem de bunun sonucu olarak şiirlerinin etki gücünü artırıyor ve ona kâhinlik niteliği kazandırıyor.

Şiirin ve şairin bu denli önemli olduğu bir topluma inmeye başlayan Kur'an'ın da o gün karşılaştırılabileceği ve rakibi olabileceği tek sanat şiirdi ve şiir bu dönemde din dışı ve hatta din karşıtı bir hâle gelmişti. Söz çok incelmış, Arap şairler kelimelerin dip manalarından manalar çıkarmaya başlamış ve bir zaman sonra öyle tasvirler yapmışlardı ki misal meramın önüne geçmiş ve orada teşhir doğmuştu. Cahiliye insanı da, Kur'an nazil olmaya başlayınca, bu gibi etkileyici sözleri ancak şairlerin söyleyebileceğini düşünerek Peygamberimize hemen şair ve kâhin yakıştırması yapmışlar ve Kur'an'a da şiir demişlerdi. Bu sebeple şiir ve şairler Kur'an'ın konuları arasına girdi. Altı yerde şiire ve şaire temas edildi. Ayrıca yüz on dört sureden birinin adı da Şuara (Şairler) suresiydi.

Kur'an'da geçen ayetler vahiy ve ilham ile yazılan şiir arasında temel bir farklılık olduğunu belirtmiş

ve insanları, bu iki sözü birbirine karıştırmamaları konusunda mütemadiyen uyarılmıştı. Vahiy dikkate almayan şairleri ise bir nevi kâhinler ve büyücüler grubu içerisinde yer alan kimseler olarak tanımlanmış, şiiri de onların büyümlü sözleri olarak görmüş ve kategorik olarak da batıl ve yalan saymıştı.

“Şairlere gelince onlara sadece sapıklar uyarlar. Görüyor musun onlar her vadide şaşkın şaşkın dolaşırlar ve yapmadıkları şeyleri söylerler” (Şuara, 224-226).

Hatta bu yalancı şairler Fuzûlî gibi usta bir şairi, Şi're heves etme kim yalandır
Yahşi deseler ana yamandır
Ger derse Fuzûlî var güzellerde vefâ
Aldanma ki şair sözü elbette yalandır
dedirtecek kadar bezdirmişti.

Ancak bütün şairler bir değildi: *“İman edip salih ameller işleyen, Allah'ı çokça anan ve haksızlığa uğratıldıktan sonra öçlerini alanlar müstesna. Zulmedenler hangi dönüş yerine döneceklerini yakında bilecekler.”* Mealindeki ayetten anlaşıldığı üzere, kendilerini ve şiirlerini vahiy doğrulara tabi kılanlar müstesnadır. Şuara suresinin muhatabı İbn-i Zaberi, Hübeyle, Müsâfi ve Ümeyye es-Sakâfi gibi saldırgan müşrik şairlerdir.

Yine Kur'an'da belirtildiğine göre, Mekkelî müşriklerin Peygamberimizi yalanlamak için kullandıkları ithamlardan birisi de bahsettiğimiz üzere onun şair olduğu idi. Allahu Teâlâ'nın bu iddiaya vahiy ile yanıtı; *“Bizim ona öğrettiğimiz şiir değil onun buna ihtiyacı yok”* (Yasin,69) ayetidir. Çünkü peygamber açıklayıcı (mübeyyin) ve açıcı (mufassıl) olarak gönderilmiştir. Oysa şiir icmal yeridir, sembollerle anlatma yeridir. İbn-i Arâbî'nin de şiiri beyanın karşısına koyduğu bilinir yani şiir beyanın muhalifidir. Nitekim Fars şairleri de; *“Onun avucu Kur'an cevheriyle doludur ve parmağı şiire bulaşmamıştır. Bunun nedeni halkın bu iki cevher aynı madenden midir diye düşünmelerini engellemek içindir.”* demişlerdir. Yoksa bilgi ve olgunlukların kendisinde toplandığı Peygamberimiz, şiiri kötü bir iş, şairleri de onu dile getirenler olarak azarlayıp kinamış, vezinli sözlerden çekinip kaçınmış değildir bilakis şiirin olumsuzuna kapı aralamıştır. *“Şiirin hikmetli olanları vardır, beyanda da büyü”* buyurmuşlardır. Yani Peygamberimize göre; kaynağı ilham-ı Rabbani olan şiir hikmet taşıırken, kaynağı nefsanî olan şiirde sihir özelliği vardır. İnsanların gözlerini boyar ve onları hakikate götürmez. Yine *“Ben en fasih söyleyenim”* diyerek de fesahat konusuna ve belagatlı şiire rağbet göstermiş ve huzurunda ashabının şair ve beliglerinin vezinli sözler, manzum

övgüler söylemesine müsaade buyurmuşlardır. Hiç birine, “*Gidin, bu yasaktır yahut şiir okumayın, meşru değildir*” dememiştir. O yüce Peygamber ki, “*Niçin şiir söylemiyorsun? Diye sorulduğunda “Kur’anı görünce dilim tutuldu.”* cevabını veren Hassan Bin Sabit gibi Hak sözü söyleyen nice şairi şiire teşvik etmiştir. Ashabının da, Hz. Peygamber gibi, genel anlamda şiire olumlu yaklaştığı, hatta büyük önem verdiği bilinmektedir. Hz. Ali’den rivayet edilen şiirler bir divan oluşturacak kadardır. Bu nedenle ilgili ayetler bu bağlamda anlamlandırılmalı, şiire ve şairlere ilişkin teori ve çözümlerinin kaynak metinleri gibi değerlendirilmemeli; bu ayetlere dayanılarak şiir ve şairler hakkında genel hükümler verilmemelidir.

Görüldüğü üzere şiire yönelik bütün bu yaklaşımlar tarihi süreç içerisinde şiirin tarifinin yapılmasını da zorunlu hale getirmiştir. Edebiyatta, kısaca vezinli ve kafiyeli söz olarak tanımlanan şiir, İbn Haldun’a göre şiirin gerçeğini anlatmaz ve o daha ayrıntılı bir tarif yapar; “*Şiir, istiare ve belli vasıfları temelinde dayanan, vezin ve kafiye bakımından birbirine eşit olan parçalara bölünmüş, her parçası kendi başına önündeki ve sonundaki parçalara muhtaç olmadan maksadı ve manayı remzlerle anlatan belagath sözüdür.*” Arap lügatinde ki kelime manası da şiirin ehemmiyetini bizlere bildirmektedir. Şiir lügatte saç kılı anlamındadır. Yani şiir o incelikte söz söyleme sanatının adıdır. Bir yandan da şiir; şiar ve şuurla alakalıdır. Şiar; iz ve belirti anlamındayken, şuur; iki kıl arasındaki ince farkı görebilecek kadar gözü pek olmak demektir. Kelimenin taşıdığı bu anlam mirasının kültür tarihimizde de zaman zaman “*Bize şiiriyundan ziyade şuuriyun lazım.*” gibi serzenişlere de yansımış olması şiirin hakikisini aramanın yüzyıllar boyu her yerde önemli bir konu olduğunu gösterir. Şiiri dile getiren şair de nesnelere âlemi ve kavramlar âleminde tenzih, teşbih ve temsil içerisinde dönerek kelimeleri cem eden yahut fark eden ve hakikatin dayanılmazlığı karşısında, sözünü doğurma sancısı çeken ve acz ile mecaza başvuran söz işçisidir. Yani hikmeti dile getiren şairin, mecazı kullanması söz ustalığı ile değil acz iledir ve onlara göre şiiri şiir yapan son kertede taşıdığı anlam yükü, manadır. Meşhur “*El-ma’na fi batnîş-şair*” sözünden de anlaşılacağı üzere mana da şairin iç âleminde, batınındadır ve şair Vasfî’nin de dediği gibi şiir yoluyla dışa vurulmaktadır.

Vasfî’yem kim câme-i eşar çâk etsem gerek

Gerçi kim âlemde eşârım zuhûrumdur benim

Şair sözünü zuhura getirirken de hakikat dilinin sıradan gündelik dil ile yetersiz olacağını düşünür ve mecazın hakikatin mahremi olduğunu bilir ve

teşhire düşmek istemez. Hakikatler münkeşif olunca temkin diline geçer ve gerçeği ifşa etmez. Çünkü bilinir ki, kim bilgiyi hak edene vermezse o kişiye zulmetmiş olur; kim bilgiyi hak etmeyene verirse bilgiye zulmetmiş olur (Hz. Ali).

Belagat kitaplarında bahsi sıkça geçer: Hakikat esasen pek güzel ve alımlı lakin çıplak bir kızdır. Bütün kötü niyetliler bu kızı elde etmeye çabalarlar ve kendisine fenalık geleceğini düşünen hakikat yollara vurur kendini, bir mağaraya varır. Burası mecazın mağarasıdır. Mecaz yaşlı, çirkin bir ihtiyardır. Hakikat mecaza derdini anlatır ve mecaz hakikate “*Sen bana güzelliğini ver ben de sana şu kötü libaslarımı, yaşlılığımı ve çirkinliğimi vereyim*” der. Hakikat verir güzelliğini mecaza ve bürünür çirkin libasa gittiği her yerde ihtiram görür. Bu durumda şairleri, mecazi şiir örtüleri ve gerçeği iltibaslarında meyhane, şarap, kadeh, saki, sevgiliyi gösteren ibare ve istiareler gibi gelse de görünüşe bakıp bunları meyhane, şarap, sevgili övgüsü olarak düşünmemek lazımdır. Nabi tam bu manada şunları söyler: “*Ham şairin sözüne baksan, zülf, sünbül, gül, bülbül, şarap, kadehten geçilmez. O tür şairler sevgilinin çevresinden, boy, yanak, dudak, göz ve sineden dışarı çıkamaz. Bazan bahara, bazan da bahçeye uğrar, servi, gül, yasemene ilişir. Gidilmemiş yolda dolaşmaz, sapa vadileri gezinemez. Yüce manaları elde edemez, gayp avına kement atamaz.*” Latifi de bu konuda ki görüşlerini *Tezkire*’sinin mukaddimesinde açık seçik belirtir: “*Şairlerin def, ney, maşuk ve mey gibi kullandıkları ibare ve istiareleri görüp de bunların şarap ve güzeli tavsif ettikleri zannolunmasın. Hakikati bilenler nezdinde her lafzın bir manası, her ismin bir müsemması, her sözün bir tevili ve her tevilin bir temsili vardır.*” Esas itibarıyla Mevlana da aynı hakikatleri bir başka biçimde dile getirdiğini söylemektedir.

*“Her nereye başım koysam secde ettiğim mescûd O
Altı cihette de, altı cihetin dışında da ma’bûd hep O
Bağ, gül, bülbül, sevgili, semâ*

Hepsi bahanedir maksûd ancak O’dur O.”

Hâlid-i Bağdâdî’nin şiirini okuduğumuzda da arifler arasındaki fikir birliğini hissederiz:

“Senin yüzünü vâsıtasız ve açık olarak

Anlatmak ne mümkün

Ben de güzel yüzlüleri methederim

Fakat bunlarla senin yüzünü kastederim.”

Şimdi sorarım sana ey okuyucu; şuur olmasaydı şiirin, şiir olmasaydı şairin ne işi vardı şu melamet vadisinde? Elbette şiir, size dünyanın tüm hakikatlerini öğretmeyecek, fakat hakikati hisseder ve algılar hâle gelmesi için yüreğinizi yumuşatacaktır.

Az şey mi bu?

● Arif Bilgin

Aşk Kokusu

Aşk kokar uzanan elinde senin
Ellerinde senin gözyaşı vardır
O bakışların ki, şavkı Zühre'nin
Gözlerinde gurur savaşı vardır.

Bahar şakıması dilinde sözler
Benim kara bahtım gülüşün özler
Sevda savaşında can alır gözler
Ve aşk çıbanının dik başı vardır

Sevgili

Bulunur bu şehrin elbet çıkışı
Ayaklar yorulsa bitmez sokaklar
Kalbine dolmadan bu çağın kışı
Yürü ey sevgili kurtulmaya bak

Kaldırım ter kokar vitrinler kadın
Ruhundan yakalar kalmaz takatin
Bakmışsın kırılmış kolun kanadın
Ölümden zor gelir gayri yaşamak

● Ali Daşgın

Bana Giden Gölge

Gözlerini öğrettim gözlerime
Başkasına bakacağın kalmasın.
Seni yağdım saçlarımın ağına
Başımın üstünü bulut almasın.

Baka kaldım bana giden gölgene
Yandım saçlarından doğan ateşe
Mevsim gibi kesip durdum kapını
Yanmadın gövde mi saran ateşe.

Seni diktim gözümdeki bahçeye
Gülü senin olsun, yaprağı benim.
Bu yurt ikimizin ölüm yerimiz
Taşı seninkidir, toprağı benim.

Her gün boylanırsın ömrüme doğru
Günümü özersin ilime sap-sap
Her gün süzülürsün dudaklarıma
İçime içilir varlığın kap-kap

Sert bir kayadın, bodur bir çınar
O zarif gönlüne nasıl da hoptum
İpek duman gibi göçtün üstüme
Bin yıllık kayanın koynundan koptum

● Hüseyin Kaya

Kıyısız Bir Denizin Küçük Masalı

gidersin yüreğim elimde kalır
kıyısız bir deniz yiter peşinde
seni yağmur tutar beni kor alır
görmezsin gözlerim tüter peşinde
gidersin yüreğim elimde kalır

her sonbahar biraz saçların olur
her ırmakta akar gözlerin biraz
hayat ellerimden uçar kurtulur
bir hüzne boyanır içim bembeyaz
her sonbahar biraz saçların olur

bir bulut acıyı ağlar içimde
bir gemi kalbimde arar ülkeni
mecnun etme beni dağ var içimde
kaç kafdağı canım sarar ülkeni
bir bulut acıyı ağlar içimde

kırgın çiçeklerde gizlenir yüzün
ölüm şarkıları söyler hatıran
yakar devletimi kül eder közün
bulutlarım matem topraklarım kan
kırgın çiçeklerde gizlenir yüzün

dönersin yalnızca ellerin gelir
monna rosa akar parmaklarından
bir çocuk vurulur bir dev can verir
yıldızlar dökülür dudaklarından
dönersin yalnızca ellerin gelir

